

Asia: VN/14777/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sairauspäivärahan muutoksia ja sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa sosiaaliturvarahastoihin kohdistuvien säästöjen kanavoinnista?

-

Lausuttavaa sairauspäivärahan laskentakaavan muuttamisesta?

-

Lausuttavaa taloudellisista vaikutuksista?

-

Lausuttavaa työllisyysvaikutuksista?

-

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

-

Lausuttavaa vaikutuksista yrityksiin ja muihin työnantajiin?

-

Lausuttavaa vaikutuksista viranomaisiin?

-

Lausuttavaa muista yhteiskunnallisista vaikutuksista?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia sekä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuksen sairaanhoitokorvausten ja työtulovakuutuksen menojen rahoittamiseen kohdistuvia valtion, vakuutettujen ja työnantajien rahoitusosuuksia. Esityksen tavoitteena on toteuttaa sosiaaliturvarahastoihin kohdistuvien säästöjen täysimääräinen kanavointi valtiolle ja kunnille velkaantumisen vähentämiseksi.

On tärkeää vahvistaa julkista taloutta ja pyrkiä pienentämään valtion velkataakkaa. Mikro- ja yksinyrittäjät ry vastustaa kuitenkin esitystä, jossa työttömyysturvajärjestelmään tehtyjen uudistusten kautta tuleva säästö kanavoitaisiin julkisen talouden vahvistamiseen sairausvakuutusjärjestelmään tehtävillä muutoksilla. Nämä ovat kaksi erillistä järjestelmää ja kanavoinnin voidaan katsoa rikkovan vakuutusperiaatetta.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry myös vastustaa esitystä sairauspäivärahan laskentakaavan muuttamisesta. Esitys heikentää yrittäjien sekä palkansaajien turvaa sairauden aikana ja lisää entisestään eriarvoisuutta.

Esityksen mukaan YEL-vakuutettujen yrittäjien vero- ja maksurasitus kiristyy kanavoinnin seurauksena. Yrittäjät eivät maksa työttömyysvakuutusmaksua, eivätkä siten hyödy sen alenemisesta. Osana kanavointia yrittäjien sairaanhoitovakuutusmaksu nousisi ja yrittäjän päivärahamaksu laskisi. Esityksessä ehdotetut maksumuutokset kiristäisivät yrittäjien vero- ja maksurasitusta noin 0,2 prosenttiyksiköllä.

Yrittäjien YEL-työtulojen mediaani oli Eläketurvakeskuksen tietojen mukaan 17 610 euroa vuonna 2023. YEL-vuosityötuloja nyt parhaillaan väkisin korotetaan käynnissä olevien tarkastusten myötä.

Esityksessä esitetty laskukaavan muutos heikentää rahoitusvastuun ja etuuden karttumisen välistä suhdetta. Sairausvakuutusmaksun päivärahamaksussa ei ole leikkuria, jolloin maksettavat maksut eivät vastaisi saatuja etuuksia. Tämä aiheuttaa kohtuuttoman vaatimuksen, jossa osa yrittäjistä ja palkansaajista maksaisi korkeampia vakuutusmaksuja saamatta kuitenkaan vastinetta maksuilleen sairastuessaan. Vaikka kyse on kollektiivisesta sosiaalivakuutuksesta, on jokaisella oikeus olettaa, että pakollisten vakuutusmaksujen myötä he saavat suhteessa kohtuullisen sairauden aikaisen toimeentuloturvan.

Tilanteen epäoikeudenmukaisuus voi korostua yrittäjillä merkittävästikin, koska etuuden perusteena oleva YEL-työtulo ei ole suhteessa yrittäjän ansiotuloihin, kuten palkansaajilla. Vuoden 2023 alusta voimaan astunut YEL-työtulouudistus on väkisin nostanut, ja edelleen nostaa, yrittäjien YEL-vuosityötuloja ja pakollisia vakuutusmaksuja, ilman, että heidän todellinen tulotasonsa on välttämättä noussut euroakaan. Etenkin pienituloiset yrittäjät joutuvat YEL-korotusten ja nykyisen

YEL-lain tulkinnan takia usein tilanteeseen, jossa heidän on maksettava merkittävästi korkeampia YEL-vakuutusmaksuja, kuin mitä heidän todellinen tulotasonsa oikeasti on. Tämä on jo itsessään täysin kohtuuton tilanne, joka korostuu entisestään, jos maksuja vastaan ei saa edes vastinetta.

Esityksessä arvioidaan kanavoinnin kasvattavan erityisesti myös pienten työnantajien työnantajamaksurasitusta. Lisäksi sairauspäivärahaan ehdotettu säästö kohdentuu merkittävilta osin myös työnantajien saamiin korvauksiin siltä ajalta, kun työnantaja maksaa sairausajan palkan. Työnantajakulujen kasvu voi vähentää pienten työnantajien työllistämishalukkuutta, eikä tätä ole otettu vaikutusten arvioinnissa huomioon.

Esityksessä on myös nähdäksemme jätetty kokonaan huomioimatta itselleen palkkaa maksavien yrittäjien velvollisuus maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksua itselleen maksamistaan palkoista. Heidän kohdallaan maksurasitus tulee kiristymään vielä enemmän, kuin muilla yrittäjillä, ja tämä on huomattava epäkohta.

Esityksen mukaan ehdotettujen muutosten voidaan arvioida kasvattavan keskimääräisen yrittäjän maksurasitusta noin 3 eurolla kuukaudessa. Tämä kuulostaa pieneltä, mutta on jälleen etenkin pienituloisille yksin- ja mikroyrittäjille kiristys ja tämä tulisi jo korotettavien YEL-maksujen päälle. Lisäksi vuoden 2024 alussa toteutettu kanavointiratkaisu kiristi jo yrittäjien ansiotulojen verotusta. Kaikki tämä hallitusohjelmalta, joka lupasi olla kiristämättä yrittämisen verotusta, tuntuu välinpitämättömältä.

Kasvatvat maksurasitukset nykytilanteessa, jossa yrittäjien toimintaympäristöön kohdistuu samaan aikaan YEL-vakuutusmaksujen nousu, yleisen arvonlisäverokannan nosto, alarajahuojennuksen poistuminen, muu verotuksen kiristyminen ja hintojen nousu, eivät todellakaan kannusta yrittäjyyteen ja ovat monille yritystoiminnan kasvun este.

Hanén Liisa
Mikro- ja yksinyrittäjät ry